

de kranten, voor al wat worstelt in ellende, maar toch voelt ieder dat dit niet de liefde in tederder, intiemer, inniger zin is. Liefde voor het vaderland is weer niet overdrachtelijk, want de band die ons aan het vaderland bindt, is, buiten ons om, reeds van onze geboorte af in ons gelegd. En zoo vindt ge telkens en telkens weer, dat liefde in dieper zin altoos tot ondergrond en motief heeft, niet onze keus en onze toeliefing, maar Gods heilige beschikking. Waar die niet aanwijsbaar is, moge van vriendschap, van warme sympathie, van onderlinge trouw sprake zijn, maar liefde in haar breder en dieper zin is 't niet.

Dit nu komt vooral bij onze liefde voor Jezus uit.

Al is 't toch zoo, dat ook van liefde voor Jezus gewaagd wordt, zoo er welbesien nog niet anders opwaakt dan zekere genegenheid, zekere bewondering, zekere aanbidding, toch voelt ieder, dat de werkelijke, de eigenlijke, de trouwe, de waarachtige liefde voor Jezus in ons hart niet kan bloeien, tenzij ge in uw hart den onlosmakelijken band voelt, die u aan Jezus voor eeuwig verbindt. Dan eerst toch is er ook in uw liefde voor Jezus niet meer uw keus en uw eerbiedig bedoelen, maar een geestelijke levensdaad, dat ge Christus zijt ingelijfd, dat het God den Heere behaagd heeft, u voor nu en voor de toekomst aan Jezus te verbinden, tusschen u en Jezus een band te leggen, die het verborgenste van uw wezen aan Jezus als uw Hoofd vastkiemt, u organisch door wedergeboorte en geloof met Jezus vereenigt, en u Jezus tot een Broeder maakt in nog veel inniger en heiliger zin, dan ooit op aarde 't bloed der zonen en dochteren van uw vader en moeder onderling verbinden kan.

Hierdoor nu komt het, dat wie dien levensband aan Jezus mist, de waarachtige liefde voor Jezus nooit in zijn hart kan voelen tintelen, en dat omgekeerd, wie Christus ingelijfd is, voor Hem liefst voelt, dat nooit voor een ander in zijn hart kan opkomen.

Voor al onder den indruk van 't Paascheest, doet 't gevoel van de liefde voor Jezus ons weer zoo zalig aan. Niet alsof wij in onze dagen ooit den band konden hernieuwen die eens de Jongeren aan Jezus bond. Zij zijn de eerig-weteligen geweest, die jaar na jaar Jezus aangezicht hebben gezien, zijn hemelsche taal konden beluisteren, en zijn wonderen van liefde en barmhartigheid konden bewonderen. De Farizeeën hebben Jezus ook wel in lichamelijke gedaante waargenomen, maar op hen werkte dit niet in. De Jongeren daarentegen hebben hiervan genoten, zoals wij nimmer, en nog tot aan het sterven toe moet de herinnering van dien omgang met Jezus hun zieleweld zijn geweest.

Alleen maar, zelfs voor hen had die omgang in het stille naar Jezus hemelvaart een einde genomen. De apostel schreef immers: „wij kennen nu den Christus niet meer naar 't vleesch“. Ook ons baat het niet, of we al den persoon van Jezus ons voor oogen pogen te stellen. Het is zoo. Een beeltenis van Jezus bracht ons de overleving. Massa schilders hebben in 't Eusebiius in het „Zie den mensch“, den indrukken een verschening moet gemaakt hebben, pogen weer te geven. In de sweetdoek beweert men zelfs een afdruk van de lijnen van Jezus eigen gelaat te bezitten. Maar dit alles mag ons niet ophouden. Op den weg naar Damascus vertheent de Heiland, maar in zijn gestalte onwaarneembaar, en op Pathmos is een gedaante in heerlijkheid aanschouwd, die alle waarneming van zijn trekken aan den Zieners ondoordringelijk maakte. Om Jezus in zijn heerlijkheid te aanschouwen, zullen we welven eerst verheerlijkt moeten zijn. Dan toch, maar ook dan eerst, betuigt de apostel, zullen we hem zien gelijk hij is. Thans, nu we nog op aarde onwandelen, kan onze liefde voor Jezus zich altoos niet op een bepaalde gedaante, gestalte of verschijning richten, en is 't alleen geestelijk dat onze liefde zich hem moet toewijden. Zoo kan, wie als kind zijn te vroeg overleden moeder zag, toch, als 't bewustzijn opleeft, zijn liefde naar die hem ontvallen moeder doen uitgaan. Niet nu pas, nu het portret elke beeltenis in 't geheugen roept, maar even goed in vroeger eeuw, toen 't portret hooge uitsondering was, en alle heugenis van 't moedergelaat aan zulk een kind geheel ontging.

Onze is dan een liefde voor Jezus, die hier pas inzet, die in de wedergeboorte haar levenskern ontvangt, die in 't geloof straks tintelen gaat, die in eldeloosheid dank zich uitent moet, en die door 't woord in 't Evangelie van Jezus ons achtergelaten, een mystieke gemeenschap, een mystiek samenleven met Jezus doet opkomen, waardoor heel ons wezen zich verrijkt gevoelt.

Juist daarom echter is er in deze liefde voor Jezus verschil in graad. Zoo sterk zelfs, dat Jezus aan Petrus de vraag kon stellen: „Gij hebt mij lief, zij 't zoo, maar hebt ge mij liever dan dezen? Jezus zelf altoos geen gelijke liefde, Jezus zelf betuigt 't ons, dat er in de liefde hem gewijd, verschil en onderscheid is, en dat de liefde van den één voor Jezus de liefde van den ander te boven gaat.

Op zich zelf zouden wij allen gemeend hebben, dat in liefde voor Jezus Johannes bovenaan stond, en toch Johannes was er hier bij. Johannes hoorde wat Jezus tot Petrus zei. En toch maakte Jezus' woord den indruk, dat de liefde voor Jezus in Petrus machtiger opwaakte, dan zelfs in den discipel der liefde. Dit nu kan aan niets anders gelegen hebben, dan aan Petrus' val. Sterker dan een der anderen had juist Petrus gevoeld, wat de macht van Jezus' liefde was, een liefde zoo alles bedekkend en verzorgend, dat ze zelfs over zijn bittere verloopelingen triumpheerde en tegen satan's „stiften als de tarwe“ hem hulpe bood.

Enu engel, die nooit viel, kan de liefde van Jezus niet verstaan, zoals de gevallen sonderaar, na redding, Jezus' liefde op zich aan voelt dringen. Wie oppervlakkig met de heraanleging van zijn eigen sonde speelt, blijft ook met zijn liefde voor Jezus op een lager meer staan. Hoe dieper ge daarentegen in uw eigen nood en dood wegzinkt, en in die diepte van uw zelfvermedering de genade van uw Heiland in u voelt dalen, des te rijker zal ook de liefde voor Jezus in uw hart opbloeien, en het is alleen uit dit besef van begenadiging dat 't loflied voor Christus in de Gemeente moet opklommen.

Zoo moet 't persoonlijk met ons zijn, maar ook in 't gemeen bij heel Christus Kerk, en in zooverre is 't te betreuren, dat we slechts 't eenie lied is: „O Grootste Christus, eenig Licht“, hebben, om in onze tempelzangen rechtstreeks tot den Christus op te heffen.

Liefde wil zich uiten, en de liefde voor Christus die in 't hart der verkorenen bloeit, kan er geen vrede mee hebben, zoo men die liefde niet ook in het lied Hem betuigen mag.

Ge kent het schoone lied:

Middelpunt van ons verlangen, trooster van 't ontrouwt gemoed, Jezus, onze dankbare zangen, loven uwen liefdegloed... Liefde in uw is al ons leven, Gij, zijt ons hoogste goed. Ja, uw kruis heeft ons gegeven, wat ons eenwig juichen doet. O, hoe zijn we aan u verbonden, Jezus, Redder, Vaders Zoon, Onze harten, onze monden, juichen dankbaar tot uw troon.

Toch moest men den gezangenbundel wel uitbannen, daar hij door onbevoegden ons opgedrongen was, en er zoo menige misgreep in te betreuren viel.

Maar hoe moeilijk 't ook zijn moge, om wat men toos miaging, te herstellen, het blijft toch een leegte voor ons gevoel, dat 't lied der eere des danks niet meer in volten toon aan Jezus kan worden opgedragen.

't Laat den liefdedrang voor Jezus onvoldaan.

Dr. A. K.

Amsterdam, 28 Maart 1913.

De Classis Bolsward heeft onlangs een Commissie benoemd, die wegen en middelen zou aanwijzen om tot verbetering der predikantstractementen te komen.

Aangaande de geboortegeschiedenis van deze Commissie deelt v. H. in het *Friesch Kerkblad* het volgende mede:

Maar ik wens je op wat anders te wijzen, nl. op 't rapport dat in 't *Fr. Kerkblad* staat afgedrukt. Het geldt de verbetering van de tractementen der Herders en Leeraars. Het is, moet je weten, niet door Predikanten of Class. Deputaten, maar door Ouderlingen-afgevaardigden aan 't rollen gebracht naar aanleiding van een Kerkvisite-rapport, waaruit bleek, dat een predikant zijn bijdrage had uitge-sproken over 't feit, dat zijn o. 200 kleine gemeente, de kleinste mischien uit 't gebied land, in zijn vacatie zijn tractement van f. 1000 op f. 1100 had gebracht, en die daarom van harte toestemmend had geantwoord op de vraag of er in den leefstocht van den D. v. W. geregeld en behoorlijk wordt voorzien. Daarop vroeg Br. Scheepma van Schettens wat onder dat woord: behoorlijk voorzien in den leefstocht van den D. v. W. moest verstaan worden. Daaruit ontpon zich een hele discussie, waarbij verschillende onderlingen 't woord voerden, en 't resultaat was de benoeming van een Comm., bestaande uit 3 Ouderlingen en een Predikant, om op een volgende Cl. rapport uit te brengen.

Juist dit felt verleent aan het rapport, dat door de bedoelde Commissie is uitge-bracht, dubbele waarde. Niet de predikan-ten, om wier financiële belangen het hier glog, maar de *ouderlingen* hebben de zaak op de Classis aan de orde gesteld. En de Commissie, die advies gaf, bestond voor drievierden uit *ouderlingen*.

Het rapport zelf luidt aldus:

Classis Bolsward.

Rapport van de Commissie voor het aan-wijzen van wegen, om te komen tot verbetering der predikantstractementen.

Wilt Herw. en Herw. Broeders!

In de vergadering der Classis Bolsward, gehouden 6 Nov. 1912, benoemd om de Classis te dienen van advies 1/2 de vraag, wat zij te doen heeft betreffende den misstand der predikantstractementen, heeft de Comm. de eer U het volgende te rapporteren.

Van de gelegenheid opmerkingen onder de aandacht van de Comm. te brengen, is alleen gebruik gemaakt door één der Dinnaren des Woords uit de Classis Bolsward. Van dat schrijven, staande de vergadering der Commis-sie, gehouden 8 Januari j.l., bij haar inge-komen, heeft zij met genoegen kennis genomen.

De vraag wat te doen inzake den misstand der predikantstractementen leidt er vaneerst toe, vooraf de vraag te stellen of die misstand werkelijk aanwezig is.

Dat de zorg voor gewone en noodzakelijke levensbehoeften van een gezin hooger nitgaaf vordert dan jaren geleden, is algemeen bekend, behoeft geen betoog. Daarnaast te ontkomen gaat voor een predikant evenmin als voor personen in andere kringen. Nu zouden we het niet verdedigen, als een predikant zijn levenswijze ging intrichten boven zijn stand, maar even zeer achten we het afkeurenswaardig, zoo hij genoep wordt, op een voet te leven in strijd met zijn positie, beneden zijn stand, of zich in schulden te steken. Om echter juist te beoor-deelen hoeveel tractement hij noodig heeft om op bescheiden voet met zijn gezin te leven en op waarrige wijze voor den dag te komen, achten wij moeilijk. Wij houden ons overtuigd, indien hij een overzicht gaf van zijne onver-mijdelijke uitgaven voor het gezin en voort-vloeiende uit een waardige bediening van zijn ambt, dat men dan een bedrag zou te aanschou-wen krijgen hooger dan menigen vermoedt. Ge-vallen, waarbij de linkerhand niet weet wat de rechterhand doet, laten wij buiten beschouwing, hoewel ze kunnen meetellen. Als een vast-stand felt mag geconstateerd dat, zal een pre-dikant frisch blijven in de bediening des Woords, meeleven met den tijd op sociaal en politiek terrein, gered zijn om te dienen van advies, degevraagd, en bekwaam om tegensprekers den mond te stoppen, hij dan voortdurend leetuur moet aanschaffen, die, bijeen genomen, jaarlijks een belangrijke uitgaaf vordert.

Ook, acht de Comm., moet niet voorbij ge-zien worden, dat in den regel de studiekosten van den D. d. Woords ± f. 8000 — bedragen. En de mogelijkheid kan bestaan, ja het komt wel vóór, dat daarvan, hetzij geheel of gedeel-teijk, rente en ook aflossing moet betaald wor-den.

En en ander in aanmerking nemende, ach-ten wij een tractement van f. 11 à 1200 — veel te laag. En wij meenen, dat wij deren toestand niet anders dan een misstand kunnen noemen.

In deze meening worden wij versterkt, als we er op letten met hoeveel procent de sala-riën van onderwijzers en gemeente-secreta-riessen zijn vooruitgegaan.

Bij de wet op het Lag. Onderwijs is het mi-nimum-salaris van de hoofden der scholen sed-der 1878 verhoogd met 20 %. Nu moet men in aanmerking nemen, dat de vaststelling van minima bij de wet, niet anders beteekent dan dit, zegt de Min., dat zelfs in de allerkleinste, goedkoopste plaatsen in ons land, waar de levensstandaard het laagst is en waar het minst van den onderwijzer wordt gevraagd, het sala-rius nooit lager mag zijn dan het minimum. De verhoging van de jaarwedden van de hoof-

den der openbare scholen in Wonsardedeel, die sedert 1881 heeft plaats gehad, beweegt zich tusschen de 20 % en 40 %. Het bedrag, dat thans als zoodanig genoten wordt, varieert van f. 950 — tot f. 1400 — benevens vrije woning of bij gemis daarvan een jaarlijksche vergoeding van f. 150 — tot f. 225 —.

De betrekking van secretaris in den kring die deze Classis bestrijkt, de gemeenten Bols-ward, Hennaardedeel en Wonsardedeel, wordt be-eleend met een jaarwedde van respectievelijk f. 1600 —, f. 1500 — en f. 2000 —, tengevolge-verhoging sedert 1877, respect. met 60 pCt., 50 pCt. en 100 pCt. En welke klasse of stand is er in de maatschappij, waar de loonstandaard van elken dienst in den loop der jaren niet be-langrijk gestegen is?

Uwe Comm. acht dan ook vaststaande, dat de tractement-regeling van de Dinnaren des Woords in de Geref. Kerken verre van bevre-digend, zeer onvoldoende is, niet beantwoordt aan billijke eischen.

Bestandig van dezen toestand vinden wij onverantwoordelijk, en een onaanvaardig, het kan niet uitblijven, die zich op den duur komt wreken. Want kan een predikant, voor zich zelf overtuigd, dat hij er metterdaad sulig van leeft en nochtans gebukt gaande onder brood-zorgen, steeds met lust en opgewektheid zijn arbeid verrichten, en werkt deze bestaande toestand, die een publiek geheim is, er niet toe mede, dat het gebrek aan predikanten in de Geref. Kerken bij toeneming verontrustende afmetingen aanneemt?

't Is zonde voor God. Het is toch Gods wil, hij heeft het uitdrukkelijk verordend, dat de Geref. Kerk de Evangelie verkondigen, dat zij van het Evangelie leven, 1 Cor. 9 en Gal. 6:6—9. Voor nadere aanduiding van wat elcken Gods Woord stelt in betrekking tot het levens-onderhoud van de Dinnaren des Woords verwijzen we naar het advies over verbetering der predikantstractementen van dep. der Geref. Syn. van 1908, actia v/d Gen. Syn. 1911 blz. 218—226, reeds bij circulaire aan alle kerk-raaden der Geref. Kerken in Nederland ver-zonden in 't jaart van 1909. Wij zouden het van belang achten, dat alle kerkeraadsleden in d. Cl. Bolsward van deze circulaire kennis namen, terwijl verspreiding in ruimer kring onder de leden der gemeente ons bovendien aanbevelenswaardig voorkomt.

Nu rijst vaneerst de vraag, hoe komt de kerkeraad aan het geld, benodigd om aan zijn verplichting te voldoen, die hij op zich genomen heeft krachtens art. 11 der K.O. Het zij ons veroorloofd op te merken, dat genoemde art. van Prof. Rutgers c. 2, te dezer sake een gewichtige wenk bevat voor predikanten en voor onderlingen.

Het komt ons voor, dat de onderlingen en de diakenen in de Geref. Kerken, ook in dit opzicht, een belangrijke roeping hebben te betrachten, en in samenwerking met degenen, die aangewezen zijn om de stoffelijke belan-gen der kerk te behartigen, de zaak der tractement-verhoging ernstig onder de oogen hebben te sien. Ze hebben niet te aarzelen om de gemeentelieden op het onhoudbare, op het zondige van den toestand te wijzen. Waat dit geschiedt met wijsheid en beleid, met tact en volharding, twijfelen wij niet of er zal verbetering komen. Wat de meest doeltref-fende weg is om tot vermeerdering van inkom-sten te geraken, 3 maandelijksche, maandelijksche of wekelijksche vaste bijdragen, kan iedere kerk naar plaatselijke omstandigheden zelf 't best beoordeelen, zoodat wij 't overbodig achten daarover uit te weiden.

Wanneer echter na alle mogelijke krachts-inspanning de draagkracht van een kerk niet voldoende wordt bevonden, heeft deze zich, naar het oordeel der Comm., als hulpbehoevende kerk, te wenden tot de Classis om steun in de kas voor hulpbehoef. kerken in de Cl., die dan noodzakelijk belangrijke versteking behoeft, hetwelk bij het houden der collecte voor die kas, aan de gemeente worde medegedeeld.

Naar aanleiding van het voorenstaande, stel-len wij U voor te besluiten:

De Classis Bolsward, op heden, 5 Febr. 1913, gehoord het rapport der Comm. 1/2 verbetering van de tractementen van de Dinnaren des Woords in deze Classis, spreekt uit:

1. dat zij ten eerste betreurt, dat de Din-naren des Woords over het algemeen van het hun toegekende tractement in hun stand en positie niet op behoorlijke wijze kunnen leven; 2. dat er dringende behoefte bestaat om op maatregelen te sinnen, die tot verbetering leiden, zoodanig, dat het tractement wordt verhoogd tot een bedrag, waarop een pre-dikant, naar billijkheid, aanspraak heeft en de evenredigheid komt met de belooning van diensten in anderen min of meer gelijkvoor-tigen stand;

3. dat zij in deze Classis als het vereischte minimum tractement noodig acht f. 1400 — met vrije woning, waaraan wordt toegevoegd f. 50 — voor ieder kind beneden 18 jaar;

en adviseert de kerken:

1. de hand aan den ploeg te slaan, om kalm, bezadigd en met bedachtszaamheid te trachten de ontwikkeling van de overvaardigheid der gemeente in een zoodanig spoor te leiden, dat ieder, naar *zijn wezenen verlegen heeft*, bijdrage in de kosten van den eeredienst, ten einde de inkomsten der kerk vermeerderd te krijgen om in staat te geraken den Dienaar des Woords een tractement van minstens f. 1400 — toe te kennen, benevens vrije woning en bovendien jaarlijks f. 50 — voor elk kind beneden 18 jaar;

2. bij gebreken onvermogen om aan het sub 1 genoemde te voldoen, zich tot de Classis te wenden om steun uit de kas voor hulpbehoevende kerken binnen de Classis;

3. naar bestaande behoefte voor hulpbehoevende kerken binnen de classis middelen te offeren, waartoe opgewekt worde bij de afkon-diging der collecte, met bekendmaking van de bijzondere behoeften.

Vooris stellen wij U voor:

het Moderamen van deze Classis te machti-gen, een 500 ex. van de Circ. van Prof. Rutgers o.s. aan te schiften, en uit te noodigen die uit te reiken aan de kerken, 300 mogelijk, rooveel exemplaren iedere kerkeraad verlang.

Aldus gerapporteerd in de vergadering der Classis op 5 Febr. 1913.

De Commissie:

D. SCHEEPSMA. S. A. ZANDSTRA.
H. VAN DIJK. R. REINSM.

Dit rapport staat metterdaad op pooten. Een minimum tractement van f. 1400 met vrije woning, waaraan nog toegevoegd moet worden f. 50 kindergeld voor ieder kind beneden 18 jaar — indien het daartoe komen mag in de Classis Bolsward, dan geeft ze zeker een uitzonderend voorbeeld aan de andere Classis in ons land.

Wat in dit rapport ons vooral aantrekt, is dat hier nu eens *cijfers* worden genoemd, Mannen van praktische ervaring, die zelf vaders zijn van gezinnen en zeer goed weten, wat een huishouding op het platte-land kost, komen hier verklaren, dat een predikant minstens f. 1400 tractement heb-ben moet, behalve pastorie en kindergeld. Ze zeggen niet, dat een zoodanig tractement een ideaal is, waartoe men allengs moet trachten te komen, mischien over een kwart eeuw, maar dat dit, ook voor de kleinste plaats, het laagste tractement behoort te zijn, zoodat een Kerk, die dit tractement niet kan betalen, in haar plicht tegenover haar Dienaar te kort schiet.

Nu zullen de cijfers natuurlijk niet voor elke classis dezelfde zijn. De standaard van het leven verschilt in Friesland en Zuid-Holland, en de levensmiddelen zijn in een luxe-dorp als Zeist of Baarn veel duurder dan in een dorp in Drenthe. Juist daarom zou het echter zoo goed wezen, wanneer het voorbeeld van de Classis Bolsward na-volging vond en overal — het voorstel daartoe ga liefst van de *ouderlingen* uit — een Commissie benoemd werd, die eens vaststelde, hoeveel het minimum-tractement in die Classis behoort te wezen. Niet na-tuurlijk, om dan bij Classicaal besluit de Kerken te dwingen dit minimum-tracte-ment uit te keeren, waartoe de Classis niet bevoegd zou wezen, maar wel om de Kerkeraaden in zulk een Classis op hun zedelijke roeping te wijzen.

Daarom nu baat het al zeer weinig, wanneer men zegt, dat een predikant een „beter“ tractement moet ontvangen, waar-door hij „behoorlijk“ leven kan. A leen concrete cijfers maken indruk en geven een maatstaf aan de hand, om te beoordeelen, of men zijn Dienaar des Woords behoorlijk be-zoedigt. Het Rapport Rutgers kon deze cijfers niet geven, omdat het bestemd was voor heel het land en de toestanden te veel verschillen. Laat dit Rapport daarom evenals te Bolsward aangevuld worden door een Classicaal rapport, waarin de cijfers worden genoemd. En ruste de Classis dan niet, voordat door ernstig vermaan, des-noods op elke Classicale vergadering op-nieuw, de tractement-verhoging tot stand is gekomen. Onze predikanten zelf kunnen dit bij hun Kerkeraad zoo moeilijk doen. Hun eergevoel verzet er zich tegen. Juist omdat ze zulk een hoog geestelijk ambt hebben, willen ze niet voortdurend klagen over stoffelijke nood. De Classis is de aangewezen macht om het voor hun be-langen op te nemen, en niet te rusten, voordat in den schreienden nood van zoo menig predikantsgezins is voorzien.

Mannen van praktische ervaring, die zelf vaders zijn van gezinnen en zeer goed weten, wat een huishouding op het platte-land kost, komen hier verklaren, dat een predikant minstens f. 1400 tractement heb-ben moet, behalve pastorie en kindergeld. Ze zeggen niet, dat een zoodanig tractement een ideaal is, waartoe men allengs moet trachten te komen, mischien over een kwart eeuw, maar dat dit, ook voor de kleinste plaats, het laagste tractement behoort te zijn, zoodat een Kerk, die dit tractement niet kan betalen, in haar plicht tegenover haar Dienaar te kort schiet.

Nu zullen de cijfers natuurlijk niet voor elke classis dezelfde zijn. De standaard van het leven verschilt in Friesland en Zuid-Holland, en de levensmiddelen zijn in een luxe-dorp als Zeist of Baarn veel duurder dan in een dorp in Drenthe. Juist daarom zou het echter zoo goed wezen, wanneer het voorbeeld van de Classis Bolsward na-volging vond en overal — het voorstel daartoe ga liefst van de *ouderlingen* uit — een Commissie benoemd werd, die eens vaststelde, hoeveel het minimum-tractement in die Classis behoort te wezen. Niet na-tuurlijk, om dan bij Classicaal besluit de Kerken te dwingen dit minimum-tracte-ment uit te keeren, waartoe de Classis niet bevoegd zou wezen, maar wel om de Kerkeraaden in zulk een Classis op hun zedelijke roeping te wijzen.

Daarom nu baat het al zeer weinig, wanneer men zegt, dat een predikant een „beter“ tractement moet ontvangen, waar-door hij „behoorlijk“ leven kan. A leen concrete cijfers maken indruk en geven een maatstaf aan de hand, om te beoordeelen, of men zijn Dienaar des Woords behoorlijk be-zoedigt. Het Rapport Rutgers kon deze cijfers niet geven, omdat het bestemd was voor heel het land en de toestanden te veel verschillen. Laat dit Rapport daarom evenals te Bolsward aangevuld worden door een Classicaal rapport, waarin de cijfers worden genoemd. En ruste de Classis dan niet, voordat door ernstig vermaan, des-noods op elke Classicale vergadering op-nieuw, de tractement-verhoging tot stand is gekomen. Onze predikanten zelf kunnen dit bij hun Kerkeraad zoo moeilijk doen. Hun eergevoel verzet er zich tegen. Juist omdat ze zulk een hoog geestelijk ambt hebben, willen ze niet voortdurend klagen over stoffelijke nood. De Classis is de aangewezen macht om het voor hun be-langen op te nemen, en niet te rusten, voordat in den schreienden nood van zoo menig predikantsgezins is voorzien.

De vraag werd ons gedaan, of kerkelijke censuur ook invloed uitoefent op het stemrecht? Naar het ons voorkomt, is deze vraag niet moeilijk te beantwoorden. Zoodra de censuur haar voleinding heeft bereikt in excommunicatie, is de band met de gemeente verbroken en spreekt het dus wel vaneerst, dat zulk een geexcommuni-ceerde niet meer kan optreden om de rechten van een gemeentelid uit te oefenen, ook niet bij verkiezingen van ambtsdragers. Het recht toch om aan de verkiezingen deel te nemen, berust daarop, dat men als beijdend lidmaat der gemeente is erkend.

Hierover zal dan ook wel geen verschil van gevoelen bestaan. Zoodra de excommuni-catie is uitgesproken, heeft iemand opgehouden lidmaat der gemeente te zijn en kan hij ook de rechten, die alleen aan de lidmaten der gemeente toekomen, niet meer uitoefenen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Kerkelijke tucht en stemrecht.

De vraag werd ons gedaan, of kerkelijke censuur ook invloed uitoefent op het stemrecht? Naar het ons voorkomt, is deze vraag niet moeilijk te beantwoorden. Zoodra de censuur haar voleinding heeft bereikt in excommunicatie, is de band met de gemeente verbroken en spreekt het dus wel vaneerst, dat zulk een geexcommuni-ceerde niet meer kan optreden om de rechten van een gemeentelid uit te oefenen, ook niet bij verkiezingen van ambtsdragers. Het recht toch om aan de verkiezingen deel te nemen, berust daarop, dat men als beijdend lidmaat der gemeente is erkend.

Hierover zal dan ook wel geen verschil van gevoelen bestaan. Zoodra de excommuni-catie is uitgesproken, heeft iemand opgehouden lidmaat der gemeente te zijn en kan hij ook de rechten, die alleen aan de lidmaten der gemeente toekomen, niet meer uitoefenen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Hierover zal dan ook wel geen verschil van gevoelen bestaan. Zoodra de excommuni-catie is uitgesproken, heeft iemand opgehouden lidmaat der gemeente te zijn en kan hij ook de rechten, die alleen aan de lidmaten der gemeente toekomen, niet meer uitoefenen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden der gemeente, maar op hen, bij wie de censuur nog maar een voorlopig karakter draagt, doordat ze van het Avondmaal worden afgehouden. Toch verandert dit het karakter der censuur niet; Voetius noemt haar zelfs een „tijdelijke excommunicatie.“ Censuur toch wordt alleen dan uitgesproken, wan-neer er twijfel bestaat, of iemand wel waarlijk een geloovige is, omdat hij in leer of leven zich kwam te misgaan. Zoolang deze twijfel bestaat, onchorst de Kerkeraad hem in het gebruik van zijn rechten als lidmaat, totdat na berouw blijkt, dat hij toch waarlijk een geloovige is, of wanneer dit berouw uitblijft, tot de finale excommuni-catie wordt voortgevaaren. Natuurlijk ziet deze *schorsing* in de eerste plaats op het gebruik van de sacramenten en wordt ze daarom gemeentelijk een afhouding van het Avondmaal genoemd; maar het spreekt wel vaneerst, dat waar het gebruik van het Avondmaal iemand onteigd wordt, omdat er twijfel rees aangaande zijn toe-behooren tot de gemeente van Christus, a fortiori hem daardoor ook tijdelijk het recht ontnomen wordt om aan kerkelijke handelingen deel te nemen. Hij kan daarom, zoolang hij onder censuur staat, niet als beijdend lidmaat bij de kerkelijke verkie-zingen optreden. Indien de Kerkeraad hem wel het Avondmaal onthield, maar tegelijk hem als beijdend lidmaat aan de kerkelijke verkiezingen liet deelnemen, zou de Kerke-raad tegelijk ja en neen zeggen.

Blijkbaar doelt de vraag dan ook niet op deze geexcommuni-ceerde leden

annam, hebben
mil-lend en
Nieuwe Testa-
d en al wat op
bond tot Israel
bedeeling der
geen regel meer
is afdoende het
hebben gedaan
geven, dat zijn
th van ons raad,
ns raad, omdat
rond duidelijk
naar op de Kerk
daarin dus wel
en, waaraan we
bij de bediening
l, wanneer naar
verbond Gods
kinderen, maar
n, dan mag de
bonds aan deze
n ook niet ont-
derdaad sterk
n, die alleen de
loovigen wilden

genoeg gezegd,
belofte van het
et willekeurige
in dieperen ach-
terzinnig. Bij den
teurnoitsprake;
heft, berust op
et ons niet altoos
aan te geven,
iet zoo moeilijk,
arin het Genade-
althans zooveel
en geestelijke
telijke realiteit
de uitwendige
blijven. Indien
Gods geheel ont-
inderen zich een
geloof openbaart,
an het verbond
zulk een geslacht
lichten, omdat de
diacht tot de Kerk
de van de Volks-
geenig kan
et is volkomen te
it zulke toestan-
ouden insluiten,
anneer de ouders
oofs af te leggen,
oor de kinderen
men een belofte:
l, de lijn der ver-
sten der vromen
aderen opwassen
willig, meent
nood afgebroken
t deze kinderen
deverbond staan.
en met wat de
varing ons leert,
nen ons, dat de
en aldus mogen
versprengt. Waar-
ende menschen
in van die gods-
komt het geloof
ren weer te voor-
erschijsnel is nu
daaraan te dan-
oor Zijne weder-
alleen het geloof
rondsluif in zulk
dt; maar daarbij
te worden gehou-
het geloofleven
aan het Word
en Geest mogen
en worden. Mijs-
ft God de Heere
ad niet wijken.
ord Gods in een
kend en geloof
en doorgaan van
e. Hierin nu ligt
ndeverbond niet
de tweede gene-
te toch leven de
na kleinkinderen
nneer de ouders
n van die groot-
ke invloed ten
en uitgaan. De
zels zoo sterk
et geloof, dat in
zich gevormd
Lois, daarin in
n al in hem
n al in dit
een geloofde
de Apostel door
te spreken, hoe
grootmoeder op
reest. Er is een
en de kinderen
schen de groot-
en, en zoolang er
en geestelijke
leinkinderen kan
en verbonds nog
ater dan de derde
worden doorge-
le kinderen, maar
et verbond afket-
van een voort-
oond geen sprake.
toch in de relatie
is gezegd: Ik
n uw raad. Het
en het Genade-
vandaar dat de
ekering, hetzij bij
s, nog het geloof
en uit zulk een
naads des ver-
derder gaan kan
chzelf komt het
de overgroot-
hun sekerheids-
maar ook waar
ten zulk een felt

Wel heeft men hertegen opgemerkt, dat
op andere plaatsen, zooals b.v. in Deut. 7: 9
en Psalm 105: 8, gezegd wordt, dat „God
die getrouwe God is, die het verbond houdt
en de weldadigheid tot in duizend geslachten”,
maar men vergat dan wat er op volgde:
„dien, die Hem liefhebben en Zijn geboden
houden.” Doch ook afgezien van deze uit-
drukkelijke bijvoeging, waaruit reeds genoeg-
zaam blijkt kan, wat met dit woord is bedoeld,
is het toch voor ieder, die ook maar een oogen-
blik nadenkt, wel duidelijk, dat hiermede
niet bedoeld kan zijn, dat het verbond, wan-
neer het met een stamvader gesloten is,
loopt voort tot in het duizendste geslacht,
zels wanneer de daartusschen liggende
geslachten geheel aan het verbond ontrouw
zijn geworden. Ware dit toch juist, dan
zouden alle nakomelingen uit Abraham
gesproken, niet alleen Ismael, maar ook de
Ismaelieten, de Edomieten en de andere
volkstammen van Abraham afkomstig,
tot het genadeverbond behoord hebben, en
zouden de Joden nog ten huidige dage in
het genadeverbond staan. En nog sterker,
waar het genadeverbond toch niet pas met
Abraham gesloten is, maar Noach evenzeer
in het genadeverbond gestaan heeft, zouden
alle geslachten uit hem gekomen, d. w. z.
heel de menscheit, tot het genadeverbond
behooren. Men behoeft de consequentie van
deze opvatting opvatting maar te laten zien,
om terstond aan ieder te doen gevoelen,
dat dit de bedoeling van Gods Woord niet
kan wesen. Indien Gods Woord ons toch
iets klaar en duidelijk leert, dan is het wel
dit, dat het genadeverbond niet bij de andere
volken, zelfs niet bij de Ismaelieten en
Edomieten, schoon Abraham's nakomelingen,
maar alleen bij Israël gevonden werd. Het
Genadeverbond wordt door God bevestigd
tot in het duizendste geslacht, maar alleen
daar, waar men Gods verbond houdt en
dit niet moedwillig verbreekt.

Zelfs moet, om elk misverstand af te
wijden, ten slotte nog uitdrukkelijk her-
innerd worden, dat deze beperking evenzeer
geldt, gelijk uit Psalm 103: 18 blijkt, ten
opzichte van de kleinkinderen. Al zijn de
grootouders geloofde leden der Kerk,
wanneer de ouders een openbaar goddeloos
en ergelijk leven leiden, zoodat de Kerk
zels genoodzaakt is geworden, hen uit haar
midden te verbanen, dan zouden we zeker
niet durven aanraden zulke kinderen nog
tot den doop toe te laten. Wel is er onder
ons Gereformeerde vaders verschil van
opvatting over dit vraagstuk geweest en
hebben sommigen gemeend, dat door de
excommunicatie der ouders het genadever-
bond van de kinderen, na die excommuni-
catie geboren, niet afgebroken werd, zoodat
ze gedoopt mochten worden, maar de meest
erastige Gereformeerden, zooals een Voetius,
waren van oordeel, dat men in zulke gevallen
de kinderen niet meer doopen mocht, zelfs
al waren de grootouders lidmaat der Kerk
en al wilden ze als getuigen bij den doop
van hun peetkind optreden. En ze vonden
daarbij niet alleen steun in het bekende
advies door Farel en Calvijn in een dergelijk
geval gegeven, maar ook het woord van
Christus zelf schijnt dit uit te wijzen. Wie
getexcommuniceerd is, is voor de gemeente
geworden „als een heiden” (Matth. 18: 17).
en evenmin als men de kinderen van heide-
nen doopen mag, kan men ook de kinderen
van getexcommuniceerden doopen.

Het recht der grootouders om hun klei-
ninderen ten doop te presenteren, wanneer
de ouders nog geen belijdenis des geloofs
hebben afgelegd en derhalve nog als on-
mondige leden der gemeente te boek staan,
mag derhalve niet in onbepaalde zin wor-
den verstaan. Dat recht is er, zoolang de
ouders nog niet allen band met de Kerk
verbroken hebben of door de Kerk als
verbrekers van het verbond Gods van de
gemeente zijn afgesneden. Het gebrek of
wil men de zonde der ouders, die nog niet,
door openlijke belijdenis des geloofs af te
leggen, in het Genadeverbond bewilligd
hebben, mag dan geen oorzaak wesen om
hun kinderen van den doop uit te sluiten.
Hier geldt de regel, dat de zoon niet zal
dragen de ongerechtigheid van zijn vader.
Al zijn de ouders ontrouw aan de roeping,
die krachten hun eigen doop op hen rust,
daarom mag dit niet gestraft worden in
hun kinderen, door aan dezen den doop te
onthouden. De straf zou daarmede op het
hoofd der onschuldige kinderen neerkomen,

die aan deze zonde part noch deel hebben
en daarvoor ook niet aansprakelijk zijn.
En niet alleen, dat zulk een daad onbar-
hartig zou zijn tegenover de ouders, die
gaarne hun kind willen laten doopen, maar
daarmede zou de Kerk zich ook vergripen
aan een recht, dat deze kinderen bezitten.
Als kinderen des verbonds hebben ze recht
op den doop, en de Kerk mag niet om
utiliteitsmotieven wat een Goddelijk recht
is aan deze kinderen onthouden. Het moge
waar zijn, dat in sommige gevallen de
weigering van den doop de ouders bewegen
zal om tot belijdenis des geloofs te komen,
maar het goede doel heiligt het slechte
middel niet. Vooral waar het hier geldt
des genademiddel, dat God voor de kinderen
des verbonds heeft ingesteld, en dat Hij wil
dat hun zal geschonken worden, heeft de
Kerk met de grootste zorgvuldigheid te
waken, dat de doop niet noodeloos uitge-
steld of aan deze kinderen onthouden worde.
Ze zou daarmede niet alleen ingaan tegen
Gods Woord, dat van zulk een tuchtmiddel
nergens spreekt, maar ze zou zich ook
vergripen aan een recht van de kinderen
der gemeente. Zoolang de ouders nog in
verbond met de gemeente staan, mag de
doop aan hun kinderen dus niet geweigerd
worden, omdat die kinderen in den kring
des verbonds geboren zijn. Geheel anders
daarentegen komt de zaak te staan, zoodra
er geen sprake meer is van nalatigheid in
het vervullen hunner roeping, maar van
een openbaar verbreken van het Genade-
verbond door de ouders. Wie buiten het
Genadeverbond staat, kan voor zijn kinderen
den doop niet meer vergen. Zelfs de groot-
ouders kunnen hier niet meer voor hun
kleinkinderen optreden. Het genadeverbond
is hier verbroken geworden door de ouders,
en eerst wanneer ze weer met de Kerk
verzoend zijn geworden, kan de verbonds-
relatie worden hersteld en hun kinderen
den doop ontvangen. Van een straffen
van de zonde der ouders aan onschuldige
kinderen kan in dit geval geen sprake
wezen; straf is er alleen, wanneer men
lemand iets onthoudt, waarop hij anders
recht zou hebben; maar niet wanneer er
van geen recht sprake is. Kinderen van
heidenen straffen men niet, wanneer men
wegert ze te doopen; men verklaart alleen,
dat deze kinderen buiten het Genadeverbond
staan en daarom den doop niet ontvangen
kunnen. En zoo is het ook hier met kinde-
ren van ouders, die geëxcommuniceerd zijn
geworden.

DR. H. H. K.

Teegtafel.

I. DE J. E. VONKENBERG EN JAC. VAN OVERSTERS
JAARBOEKJE TEN DIENSTE VAN DE JONGELINGS-
VERENIGINGEN IN NEDERLAND. Twee-en-twin-
tigste jaargang. Bureau van uitgave te Zwijn-
drecht.

Door allerlei omstandigheden zijn in het
begin van dit jaar enkele jaarboekjes onbespro-
ken gebleven, waarop ik anders reeds in JANUARI
hier de aandacht vestig.

Zoo ook dit jaarboekje.
Gedachtig aan het „beter laat dan nooit”,
doe ik het thans, al zijn wij dan ook al in Maart.
De samenstellers, die voor het verenigings-
leven onder jongelingen reeds zooveel hebben
gedaan, hebben er ook van dezen arbeid.

Na het kalenderwerk, dat in een boekje als
dit niet mag ontbreken, is opgenomen wat deze
periodiek metterdaad maakt tot een gids voor
het verenigingsleven.

Zoals vanzelf spreekt, is daarbij de eerste
voornaamste plaats gegeven aan den Neder-
landschen Bond van Jongelingsverenigingen op
Gereformeerden grondslag. De Bond, die het
als de roeping deser verenigingen beschouwt
om „overeenkomstig ons calvinistisch volks-
karakter, werkzaam te zijn tot het doen kennen
en belijden der Gereformeerde beginselen, voor
Kerk, Staat en Maatschappij”.

Van dezen Bond is opgenomen het 34-jar-
verslag en de jaarverslagen van haar elf afde-
elingen. Verder nauwkeurige statistieken van de
verenigingen in ieder der afdeelingen, waar
nog aan is toegevoegd een statistiek van de
verenigingen in het buitenland en wel in
NED. INDIE (BANDJONG en BATAVIA); BELGIË
(ANTWERPEN en BRUSSEL) en DUITSLAND
(DUISBURG LAAN en DUISBURG).

De Bond telt thans 596 Verenigingen en het
getal leden bedraagt 12447. HET 25-JARIG JUBI-
LEUM VAN DEN BOND WORDT D. V. OVERSIK,
DIT JAAR TE 'S GRAVENHAGE OP WOENSDAG
30 APRIL, DONDERDAG 1 MEI (HEMELVAERTS-
DAG) EN VRIJDAG 3 MEI, IN DE GROOTE OERHOOF-
ZAL VAN HET KONINKLIJK ZOOLOGISCH GENOOT-
SCHAP TE 'S GRAVENHAGE.

De energieke Voorzitter, D. VONKENBERG,
over wiens organiserend talent maar één roep
is, heeft reeds ter voorbereiding van dit bijde
feest een ander gedaan. Wie daaromtrent
meer wil weten, kan het vinden op p. 138 en
ook op p. 33 van het jaarboekje, waar o. m.
gehandeld wordt over het uit te geven G.
DENKBOEK.

Maar al heeft ook de Bond van Jongelings-
verenigingen op Gereformeerden grondslag de
eerste plaats in dit JAARBOEKJE, trouw aan zijn
titel zijn ook de andere organisaties opgenomen.

Zoo het Ned. Jongelingsverbond; dan de Bond
van Ned. Herv. Jongelingsverenigingen op Geref.
grondslag; die van Chr. Geref. Jongelings-Ver-
enigingen; de Nederl. Euthersche Jongelingsbond
en eindelijk de Chr. Jooel. Verenigingen bij
geen Bond aangesloten.

Een goede gedachte van de heeren VONKENBERG
en V. OVERSTERS was ook, bij al deze Bonden
op p. 146 een plaats te geven aan den NEDERL.
MILITAIREN BOND en daarbij een lijstje van de
TEHUIZEN VOOR MILITAIREN.

„De ouders van zonen, die in mil. dienst treden,
doen wel het adres dier recruten op te geven
aan den huisvader van het Militairen Tehuis in
de garnisoensplaats waar zij ingedeeld zijn. De naam
van den huisvader is voor het adres niet noodig,
in elk garnizoen is maar één Tehuis. Hetzelfde
geldt den secretarissen van C. J. V., van welke
een of meer leden in dienst zijn.”

Moge dit jaarboekje voor 1913 ruim worden
gekocht.

Dit is te meer gewenscht omdat, zooals uit
het jaarverslag blijkt, het JAARBOEKJE tot dusver
een schadepost voor de Bondkas is geweest.
Het zou heel jammer zijn indien het Bonds-
bestuur de uitgave deser onmisbare periodiek
zou moeten staken.

2. HANDBOEK TEN DIENSTE VAN DE GEREFOR-
MEERDE KERKEN IN NEDERLAND VOOR HET JAAR
1913. 25e JAARGANG. OOSTERBAAN EN L. COINTRE.
Goes.

Met dit HANDBOEK is het evenzoo gegaan.
Als het JAARBOEKJE ten dienste der Jongelings-
verenigingen is ook het HANDBOEK ten dienste
van de Gereformeerde Kerken, hier tot dusver
onbesproken gebleven.

Voor staking van uitgave bestaat bij dit werk
echter allerminst gevaar, want een uitgever van
profeetie is te goed rekenen om op den lan-
gen duur een periodiek in de wereld te zenden,
die hem al maar door een schadepost zou
opleveren.

Nu, de afzender is zijn loon waard en waar de
heeren OOSTERBAAN EN L. COINTRE hun Voor-
woord eindigen met een: „Moge onze arbeid
strekken ten nutte van ons kerkelijk leven”,
voeg ik er welgemeend aan toe: „Moge hun
arbeid ook strekken ten nutte van hun bedrijfs-
leven”.

Dit Handboek, dat mij gedurende vele jaren
dienst heeft gedaan, begroet ik weer met
sympathie.

„Vijf en twintig jaren was het reeds de wel-
kome gast in onze Gereformeerde Kringen”,
— zoo verzekeren de Samenstellers zelf, en ik
heb alle reden om ze gelijk te geven.

„Welkome gast”, welkom vooral, omdat men
veel van hem profiteert, zal 't ook nu weer zijn.
Behalve een almanak en wat daar zoo bij
hoort, brengt dit Handboek een STATISTIEK
waarin men, op het stuk van kerken en predi-
kanten, alles kan vinden, wat men er redelijker-
wijze te vinden in verwacht.

Voorzover ik kan nagaan, kenmerkt deze
Statistiek zich door nauwgezette bewerking.
„Mocht hier of daar een vlekje aan onzen arbeid
kleven, vergeet men dan bij de beoordeling
daarvan niet, dat het ons soms met de uiterste
beperkte moeite niet gelukte, van enkele kerken
de gewenschte gegevens te krijgen”, schrijven
de Samenstellers.

In het OVERZICHT achter hun Statistiek geven
zij o.m. op p. 283:

„Het totaal der klassen 54: 694 kerken, 554
dienst, predikanten, 171 vacaturen, 44517
doopleden en ten Avondmaal toegelatenen.”

In een afzonderlijke rubriek geeft het Hand-
boek alles wat op ONDERWIJS, BARMHARTIGHEID
en VERENIGINGEN betrekking heeft, terwijl de
rubriek IN MEMORIAM lezenswaardige levens-
schetsen bevat van de 10 in 1912 gestorven
predikanten; van een negental deser dienaren
des Woords zijn daaraan toegevoegd de portretten.
3. A. VEHLEUR te Watergraafsmeer. OVER
DE ONTSTAND VAN ONDERWIJZEN EN ONDERWIJS-
ZEREN VOOR DE ZONDOERSCHOLEN. Hensden.
A. Gesselle Meuberg, 1912.

Dese zakelijke en met saakzinnig geschreven
brochure van 25 bladzijden is een REFERATIE
ten vorigen jare gehouden op de 38e Alge-
meene vergadering der Gereformeerde Zondags-
schoolvereeniging „Jachin”.

Het wakte daar zooveel belangstelling, dat
beaoten werd het te laten drukken en bij de
vele ware en rake dingen, die de heer VEHLEUR
er in zegt, laat zich die belangstelling ook
verstaan.

Just omdat ook dese Opleidingsquaestie,
naar ik weet, thans op vele plaatsen van ons
land druk besproken wordt, meen ik goed te
doen de lezing deser verhandeling bijzonder
aanbevelen.

De referent bepleit hier allereerst de nood-
zakelijkheid, vooral in onze dagen, van een
opleiding voor wie aan de Zondagscholen
willen arbeiden.

Zulk een opleiding zou dan minstens drie
jaren moeten duren en begonnen worden op
het 16-j. jaar. Wat de leerstof betreft, zou de
Bijbelsche Geschiedenis hoofdvak moeten wesen,
met als bijvakken: de Bijbelsche Aardrijkskunde,
Omtersche zeden en gewoonten, Algemeene
Geschiedenis, voorzover zij met de Bijbelsche
in verband staat, en ook de Kerkgeschiedenis.

Aan kennis van de Geloofsleer, mag men onder-
stellen, dat het onze jongelieden, die op de
Catechisatie leerden kennen, niet geheel ont-
breken zal. Vaardigheid in spreken en vooral
in „vertellen”, wenscht de heer VEHLEUR van
zelf ook onder de leervakken te zien opgenomen.

Mocht zulk een drievijgjarige opleiding, die in
steden en groote plaatsen zeker niet bezwaarlijk
is te verkrijgen, op kleinere plaatsen niet te ver-
krijgen zijn, dan dringt de referent er op aan,
dat op die kleinere plaatsen het personeel der
Zondagschool, bij zijn voorafgaande bespreking
van het op den volgende Zondag te behandelende
onderwerp, ook de toekomstige onderwijzers-
en onderwijzeressen toelate.

Men lese en overdenke dit, voor de toekomst
onzer Zondagscholen zoo warm beriepte en
wel doordachte geschrift.

G.

Uit de Pers.

Deelden we onlangs uit *De Basuin* mede,
wat Prof. Bouwman over de pluriformiteit der
Kerk schreef, ook het nadere antwoord op een
replik van Dr. Doekes willen we onze lezers
niet onthouden:

Dr. Doekes komt in Af. II van het *Gereformeerde
Theologisch Tijdschrift* terug op ons artikel in
No. 6 van *De Basuin*. Ons beswaar tegen Dr.
Doekes, was dat hij den schijn gaf alsof hij allen,
die van oordeel zijn, dat zij met den term plu-
riformiteit of veelvormigheid der kerk den feitelijken
toestand van het kerkelijk leven in zijn gedeelte
leer voor de leer van de eenheid der kerk in de
plaats te schuiven. In hare algemeenheid achten
wij dese voorstelling onjuist en onbillijk.

Dr. Doekes komt op dese zaak thans terug. Hij
meent voor zijn beschuldiging gronden te hebben.
Er werd, zegt hij, in sommige Kerkbodes soms 160
over dit stuk geschreven als niet bestaanbaar is
met de gedachte van onze belijdenis. Ter predi-
kantconferentie in Zeeland is indertijd een pleidooi
geleverd, waartegen onderscheiden predikanten hun
stem verliezen. Zelfs werd er, nog wel in de
„Leidsdreef bij de behandeling der Geloofsbelijdenis
op de Jongelingsverenigingen op Art. 29 afgedongen.”

Door Dr. Doekes wordt niet medegedeeld wat er
op afgedongen werd, en wat er voor verkeerds
gezegd is op de predikantenconferentie in Zeeland,
zoodat wij op dit punt niet kunnen ingaan. Wij
houden ook de verschillende bladen niet zoo bij,
dat wij weten wat hij bedoelt. Wel komt het ons
voor, dat hij aan den redacteur van de *Frissche
Kerkbode* een voorstelling toeschrijft, die hem vreemd
is. Maar dat daargelaten. Het verblijdt ons zeer,
dat hij tegen onze voorstelling geen bezwaar heeft.
Hij schrijft: „Intusschen verheugen we ons van
harte, zooals we zeiden, dat Prof. Bouwman dese
materie besprak in een artikel, dat den stoot kan
geven tot een vruchtbare gedachtenwisseling.
Immers onze geachte opponent erkent het bestaan
eener pluriformiteit alleen in soverre ze met de
Confessie bestaanbaar is. In hiertegen ging en
gaat onze aanklacht niet. Er kan dan nog wel
verschil van opvatting zijn over de allesbeheer-

sachende vraag, wat de Confessie verstaat onder de
ware Kerk tegenover de valsche Kerk eenzijdig en
de secten anderzijds. Maar dan staat als ge-
meenschappelijke overtuiging vast, dat de Confessie
onze maatstaf is, en dat dus geen doopspraktijk
ons dwingen kan onze belijdenis aangaande de
ware Kerk in te ruilen voor de onderscheiding van
meer of min zuivere Kerken.”

Toch heeft Dr. Doekes nog eene opmerking. Hij
heeft namelijk bezwaar tegen onze uitdrukking,
dat de Gereformeerden de Roomsche kerk en de
secten als valsche kerken betitelden, wijl onze be-
lijdenis van de secten niet spreekt als van valsche
kerken. Wij geven dit terstond toe, wat ons ook
zeer gemakkelijk valt, wijl wij dat niet beweerd
hebben. Doch Dr. Doekes zal niet durven zeg-
gen dat de Gereformeerden in het algemeen de
Sectkerken niet als valsche kerken betitelden.

Doch dit gaat buiten de kwestie om.
Voor ons tegenwoordig doel is het noodig na te
gaan op Dr. Doekes enig gegrond bezwaar inbrengt
tegen onze stelling, dat de leer der pluriformiteit
der kerken indruischt tegen de leer onzer belijdenis
omtrent de eenheid der kerk.

Het schijnt dat Dr. D. van oordeel is, dat de
uitpraak van onze Belijdenis dat *buiten de kerk
geen saligheid is*, in strijd is met de voorstelling
van de pluriformiteit. Hij wijst daartoe op den
eersten zin van Art. 28 onzer geloofsbelijdenis:
„Wij gelooven, aangezien dese heilige vergadering
is eene verzameling dergenen, die zalig worden, en
dat *buiten haar geen saligheid is*, dat niemand,
van wat staat of kwaliteit hij zij, zich behoort op
zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te
staan, maar dat zij allen schuldig zijn zich te
behoeden, te voegen en daarmede te vereenigen;
onderhoudende de eenheid der kerk, zich onder-
werpende aan hare onderwijzing en tucht.”

Wat wil Dr. Doekes hiermede bewijzen? Toch
niet dat er maar één kerkelijk instituut is buiten
hetwelk geen saligheid is. Als onze belijdenis zich
zo uitdrukt wil hij gelijk hebben. Maar dan
zouden de Gereformeerden het wel met de be-
lijdenis niet eens zijn. Maar onze belijdenis spreekt
zo niet en kan zoo niet spreken, omdat dit niet
Gereformeerde is. Onze belijdenis is geen handboek
voor dogmatiek of kerkrecht, waarin de verschil-
lende leeringen worden onderzocht, maar de be-
lijdenis van wat de H. Schrift omtrent bepaalde
saken leert, en dat wel naar eisch van bijzondere
omstandigheden en tijden. Al heeft de Gerefor-
meerde kerk de H. Schrift steeds beschouwd als de
enige bron en regel des geloofs, heeft zij
de leiding des Geestes niet miskend en heeft zij
eenheid en vastheid in de leer gewild. Zoo ook
heeft de Geref. kerk zich uitgesproken over het
wesen en de openbaring van Christus' kerk.

Rome identificeert het wesen van de kerk met
het zichtbaar gefatueerde instituut, zooals het
sich openbaart in de pauselijke kerk. Niet alzo
onze belijdenis. Zij spreekt van de kerk naar haar
geestelijke wesen, naar haar geestelijk onzichtbare
zijde, zooals zij ook naar buiten in hare zichtbare
zijde te voorschijn treden moet. En nimmer hebben
de Gereformeerden geleerd dat hun kerk is het
al der kerk; dat buiten haar institutionele open-
baring geen saligheid is. Wanneer Calvijn Inst. IV
3, 4 zegt dat de zichtbare kerk is de moeder der
gelovigen, en dat buiten haar school geen ver-
grijping der zonden en saligheid is, dan spreekt hij
niet uit dat buiten de Gereformeerde kerk van
Geneve of van Straatsburg geen saligheid is. Calvijn
heeft dat wel anders bewezen.

Ook onze Belijdenis leert dat niet. Art. 28 gaat
uit van de stelling, dat de kerk is het mystieke
lichaam van Christus, een vergadering van ware
geloovigen, en dat buiten haar geen saligheid is.
maar wijl dat mystieke lichaam van Christus zich
openbaart in de vergadering van degenen, die den
naam van Christus belijden, spreekt zij secundair
uit dat buiten die zichtbare kerk, dat voor hen,
die de saligheid van Christus en zijne kerk ver-
schaffen, geen saligheid is. Dit belijdt de kerk ook
in het koningschap van Christus, die een eeuwig
koning is, en zijn volk door zijn Woord en Geest
verzamelt en toebereidt voor zijne eeuwige heerlijk-
heid. Dit handhaaft ook de geïnstitueerde kerk op
aarde, dat zij, wanneer zij predikt en handelt naar
den wil van haar Koning in de hemelen, ook al
is het dan conditioneel, de sleutelmacht bedient.
Maar nooit of nergens belijdt de Gereformeerde
kerk dat het instituut van een bepaalde kerk
samenvalt met de zichtbare kerk van Christus op
aarde, en daarmede spreekt zij ook niet uit, gelijk
zij ook niet kan of mag uit spreken, dat haar insti-
tuut het al der kerk is. Daarmede is heel het be-
toog van Dr. Doekes omgevalven.

Daarom, hij zegt in zijn artikel: „Roomsch
of Gereformeerde (Ger. Tijdschrift 1909 bl. 19, 20)
zelf weer terug wat hij eerst gezegd heeft, gelijk
hij ook op bl. 500 jrg. van 1913 dit doet. Hij zegt
toch: „Geen regel zonder uitzonderingen, het is
maar. Niemand onder ons ontkent, dat er buiten
de Kerk kinderen Gods zijn, die eeuwig het lied
des Lams zullen medezingen in de triomfeerende
Kerk. Maar de uitzondering bevestigt den regel,
zoodat niemand ook hieraan een reden ontleenen
kan, om aan de gebondenheid van de verlossende
genade aan het lidmaatschap der ware Kerk te
tornen.”

Wie uit de belijdenis, dat de Kerk is, de ver-
gadering der ware Christgelovigen, afleidt dat
men allen voor hare geloofsvragen moet houden, doet
verkeerd. Maar niet minder dwaalt hij, die uit het
bestaan, der hypocrieten de conclusie trekt dat de
geenmede definitie niet kan sien op de zichtbare,
georganiseerde kerk. In het ook insake de salig-
heid aan de Kerk gebonden. Wie meent, dat er
geen mensch kan zalig worden, omdat buiten de
Kerk geen saligheid is, vergeet, dat Gods genade
ook in het buitengewone weg meermalen zich liet
gelden. Maar omgekeerd zou het dwaas zijn, met
een beroep op de uitzonderingen den regel te ver-
werpen. De erkenning, dat er buiten de Kerk kin-
deren Gods ontdoen, doet niets af aan onze Be-
lijdenis, dat buiten de zichtbare, georganiseerde Kerk
geen saligheid is. Zoo hebben we rechts en links
tegen afwijking op onze hoede te zijn e.

Wetnu, wat doet Dr. Doekes hier anders dan zijn
eigen stelling te spreken? Geen regel zonder uit-
zondering, ja, dit is wel het geval met een men-
schelijke regel, maar niet met den regel Gods.
Dese regel is absoluut.

Heel de fout van Dr. Doekes is, dat hij niet
genoeg onderscheidt, dat hij de zichtbare kerk naar
de belijdenis identificeert met het instituut eener
bepaalde kerk.

Wij wachten dan nog altoos op het bewijs, dat
de voorstelling van de pluriformiteit der kerk in
strijd is met onze Gereformeerde belijdenis omtrent
de eenheid der kerk.

Officiële Berichten.

Kort verslag van de Vergadering
der Classis Woerden van Geref.
Kerken op 20 Febr. 1913.

Namens de rospende kerk van Oudshoorn
opent Ds. van der Heyden de vergadering, laat
zingen Ps. 86: 6, leest Ps. 119: 89-96 en
gaat voor in gebed.

Bij onderzoek der credentialevellen blijken
alle kerken wettig vertegenwoordigd te zijn.
Het moderamen wordt aldus samengesteld: Ds.
Verrij preses, Ds. Fleurke, scriba, Ds. Ros-
rink, assessor. De notulen worden na lezing
goedgekeurd. Een schrijven van J. v. d. W. te
W. wordt voor kennisgeving aangenomen.
De commissie tot het nasien der boeken van
den penningmeester voor de opleiding tot den
D. des W. brengt verslag uit. De boeken wor-
den in orde bevonden. Evenzoo de boeken van
den penningm. der Classe voor het Prov. Wees-
huis en voor hulpeboevende studenten.

Hierna wordt behandeld het praedicties van
de commissie insake het Kerkblad. Dese raadt
aan om op het voorstel der redactie van het

Kerkblad in de Classe Leiden in te gaan. Me
is een tegenvoorstel van de Rijn. Perverveni-
ging om door uitgave van een bijblad bij de
Rijn. Courant in de gevoelde behoefte te voor-
zien. De Classe besluit op dit laatste voorstel
in te gaan, en continueert de commissie ad hoc
om een regeling met deze vereeniging te treffen.

Verschiedene kerken zeggen hierna verhooging
hunner bijdrage voor de Zending toe, wanneer
er op ons Zendingsterrein een eigen hospitaal
verrijft. Niet allen zijn echter bij machte de
50 pCt. verhooging, die gevraagd is tot di
doel, op te brengen. Velen zijn er echter toe
bereid. De vacaturebetreft worden aldus gere-
geld: Noorden Maart Ds. Gunst (2) April Ds.
v. d. Heyden (1) Mei Ds. Brouwer (2). Nieuw-
koop Maart Ds. Gispin (2) April Ds. van der
Heyden (1) Mei Ds. Verrij (2).

Roepende kerk voor den volgende keer is
Waarder. De vergadering wordt gesteld op
Woensdag 21 Mei. Bijdragen voor Rijn-Puilen
en voor hulpeboevende studenten dienen dan
te worden meegebracht.

Hierna sluit de assessor met dankzegging.

Namens de Classis
H. ENSEKINK,
h. t. assessor.

Buitenland.

N.-Amerika. De wet van de „Ster
in het Oosten.”

In N.-Amerika zijn er meer dan 25,000
maanen en vrouwen die een silveren ster
dragen als tekenen van de orde van de Ster
in het Oosten. In het voorgaande jaar werd
dese orde of vereeniging te Benares in Indië
gesticht. Mevrouw Annie Besant zocht in
Engeland leden voor deze orde te winnen.
De stichters spraken als hunne verwachting
uit, dat eerlang een machtige persoonlijkheid,
een groot geestelijke leermeester zou verschijnen.
Het doel van de orde is, hen, die de komst
van desen geestelijken leeraar verwachten, te
vereunigen en den weg voor dien leeraar voor
te bereiden. Mevrouw Besant zegt: „Spoedig
zal een groot geestelijk leider openbaar wor-
den, die onder velerlei namen en in onder-
scheidene tijden verscheen en wiens laatste
vleeschwording was als de Christus, die ge-
durende drie jaren van volmaakt leven de bood-
schap des lichts verspreidde. De tijd is nu ten
volle aangebroken, of bijna gekomen, voor de
verschijning van een anderen vleeschwording
van desen hoogsten leeraar.”

De Christus wordt dus door dese vrouw
gelijkgesteld met Boeddha, Mahomed en ande-
ren. De verschijning die nu voor de deur staat,
moet aan de wereld nog groter zegen brengen
dan al zijn voorgangers. Al de vorige open-
baringen van den grooten leeraar zullen door
de te komen verschijning in de schaduw ge-
steld worden.

Men wil de orde van de „Ster in het Oosten”
over de geheele wereld uitbreiden. Zij is wel
een uitlooper van de Theosophische vereeni-
ging, maar de stichters zeggen uitdrukkelijk,
dat zij allen wil vereenigen die deelen in de
verwachting van de komst van den machtigen
leeraar, welke belijdenis zij overigens mogen zijn
toegedaan. Zij beweren dat het kind, waarin
sich de leeraar openbaren zal, reeds op aarde
is. Door velen wordt een Hindoe jongeling van
16 jaren, Kristnamurti, geheeten, daarvoor aan-
gezien. Mevrouw Annie Besant heeft desen
jongeling in Indië opgespoord, zij ontving van
zijn vader toestemming om hem naar Engeland
mede te nemen.